

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **ПРИБУТКОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ
ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**
(на матеріалах ГУ ДПС у Тернопільській області)

**INCOME TAXATION AND WAYS
OF ITS OPTIMISATION IN UKRAINE**
(on the materials of Main Directorate
of the State Tax Service in Ternopil region)

Виконала: здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти групи 4ФДПМ
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми «Державна податкова
та митна справа»

Парафіленко І.О.
(прізвище та ініціали)
Керівник: Сідельникова Л. П.
(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2024 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо-професійна програма «Державна податкова та митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри, д.е.н., професор

_____Лариса СІДЕЛЬНИКОВА

«18» 01 2024 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

_____Парафіленко Ірині Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Прибуткове оподаткування та напрями його оптимізації в Україні (на матеріалах ГУ ДПС у Тернопільській області)

керівник роботи Сідельникова Лариса Петрівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «17» січня 2024 року № 61-с

2. Строк подання роботи здобувачем 18 червня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні видання, звітність Державної податкової служби України, звітність ГУ ДПС у Тернопільській області

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретико-методичні основи прибуткового оподаткування. Діагностика фіскальної ефективності системи прибуткового оподаткування в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 8 рисунків та 14 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-II розділів	Лариса СІДЕЛЬНИКОВА, професор	18.01.2024	22.05.2024
Консультант з використання ПЕОМ	Таміла ЧИЖОВА, доцент	18.01.2024	16.05.2024
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	18.01.2024	06.06.2024

7. Дата видачі завдання 18.01.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	18.01.24-30.01.24	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	31.01.24-09.02.24	виконано
3.	Написання 1 розділу	12.02.24-29.03.24	виконано
4.	Написання 2 розділу	01.04.24-15.05.24	виконано
5.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.05.24-22.05.24	виконано
6.	Оформлення роботи	23.05.24-06.06.24	виконано
7.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	07.06.24	виконано
8.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	14.06.24	виконано
9.	Захист роботи в ЕК	18.06.24	

Здобувач _____
(підпис)

Ірина ПАРАФІЛЕНКО
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

У роботі проаналізовано теоретико-методичні основи та практичні аспекти системи прибуткового оподаткування в Україні та у світовій фіскальній практиці, запропоновано шляхи реформування вітчизняного механізму прибуткових податків. З метою проведення дослідження використані дані Головного управління ДПС у Тернопільській області.

Результати проведеного аналізу виявили, що реформування системи прибуткового оподаткування перебуває в центрі уваги науковців і практиків. Проте актуальності набуває визначення параметрів фіскальної ефективності системи прибуткового оподаткування та пошук відповідей на питання – чи здатні прибуткові податки стимулювати діяльність платників, чи вони навпаки змушують шукати методи ухилення від оподаткування.

Надані пропозиції щодо напрямів вдосконалення системи прибуткового оподаткування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. До них, зокрема, відносяться: підвищення фіскальної ефективності прибуткових податків за рахунок розширення податкової бази, покращення адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків; виховання у платників податкової свідомості і посилення відповідальності за порушення податкового законодавства.

Розроблена модель і проведено рішення задачі на ЕОМ.

Основний текст кваліфікаційної роботи бакалавра викладено на 81 сторінці, містить 14 таблиць, 8 рисунків. Список використаних джерел налічує 51 найменування і розміщений на 5 сторінках. Додаток розміщений на 4 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра становить 90 сторінок.

Ключові слова: податкова система, бюджет, податкові надходження, прибуткове оподаткування, доходи фізичних осіб, прибуток підприємств, фіскальна ефективність.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ	6
1.1. Ключові детермінанти вітчизняної системи корпоративного прибуткового оподаткування	6
1.2. Сучасний механізм особистого прибуткового оподаткування ...	17
1.3. Зарубіжний довід прибуткового оподаткування	30
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	40
2.1. Аналіз фіскальних наслідків оподаткування прибутку підприємств в умовах воєнного стану	40
2.2. Оцінка фіскальної ролі податку на доходи фізичних осіб на сучасному етапі соціально-економічного розвитку	55
2.3. Перспективи вдосконалення вітчизняної системи прибуткового оподаткування	68
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність теми. Головним джерелом формування дохідної частини бюджетів усіх рівнів є податки. Вони віддзеркалюють фінансові відносини між державою і платниками з метою створення централізованого фонду фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні держави. У Конституції України закріплено обов'язок кожного громадянина сплачувати податки й збори в порядку і розмірах, встановлених законом, і визначено, що система оподаткування встановлюється виключно шляхом прийняття відповідних законів.

Застосування податків, зокрема прибуткових, є одним з економічних методів управління і забезпечення взаємозв'язку загальнодержавних інтересів з інтересами населення та комерційними інтересами підприємців і підприємств, незалежно від відомчої підпорядкованості, форм власності й організаційно-правової форми. За допомогою податків держава одержує у своє розпорядження кошти, необхідні для виконання своїх суспільних функцій, а також фінансує витрати по соціальному забезпеченню, що змінюють розподіл доходів.

Прибуткові податки (податок на прибуток підприємств та податок на доходи фізичних осіб) – це вагомий фінансовий регулятор суспільних та соціально-економічних процесів. Вони є не лише потужним джерелом формування бюджетних ресурсів держави, але й важливим інструментом державного регулювання доходів і прибутків платників податків, інвестицій, нагромадження капіталу, ділової активності, сукупного споживання та інших вагомих чинників цілісності, стабільності та розвитку суспільства, особливо в турбулентних умовах воєнного стану.

Разом з тим, додаткової актуальності набуває визначення параметрів фіскальної ефективності системи прибуткового оподаткування, яка безпосередньо залежить від доходів підприємств та фізичних осіб, та пошук відповідей на питання – чи здатні прибуткові податки стимулювати діяльність платників, чи вони навпаки змушують шукати методи ухилення від оподаткування.

Теоретичне і практичне значення теми. Тема дослідження має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Теоретичне значення роботи полягає у викладенні теоретико-методичних основ, дослідженні вітчизняного механізму і узагальненні зарубіжного досвіду прибуткового оподаткування. Її практичне значення полягає у формуванні рекомендацій щодо напрямів вдосконалення вітчизняної системи прибуткового оподаткування. Встановлено, що подальше реформування податку на прибуток підприємств і податку на доходи фізичних осіб має бути узгодженим з кращим світовим фіскальним досвідом.

Важливість вирішення зазначених проблем обумовила вибір теми дослідження, визначила його мету та завдання.

Мета і задачі роботи. Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є визначення теоретико-методичних основ системи прибуткового оподаткування, дослідження практичних аспектів справляння податку на прибуток підприємств і податку на доходи фізичних осіб в Україні, визначення шляхів вдосконалення вітчизняної системи прибуткового оподаткування.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

1. Дослідити ключові детермінанти вітчизняної системи корпоративного прибуткового оподаткування.
2. Розкрити сучасний механізм особистого прибуткового оподаткування.
3. Узагальнити зарубіжний довід прибуткового оподаткування.
4. Проаналізувати фіскальні наслідки оподаткування прибутку підприємств в умовах воєнного стану.
5. Оцінити фіскальну роль податку на доходи фізичних осіб на сучасному етапі соціально-економічного розвитку.
6. Визначити перспективи вдосконалення вітчизняної системи прибуткового оподаткування.

Методи дослідження Для написання кваліфікаційної роботи бакалавра використовувались наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених. Для проведення досліджень в залежності від завдання використовувались методи економічного аналізу та вивчення економічних процесів, метод аналізу та

синтезу, які застосовувалися під час аналізу фіскальної ефективності системи прибуткового оподаткування, графічний і метод деталізації та узагальнення.

Структура роботи. Виходячи з мети і задач дослідження, робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі теоретико-методичні основи прибуткового оподаткування і систематизовано механізми справляння податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб. У другому розділі привернута увага до практичних аспектів системи прибуткового оподаткування в Україні, у тому числі проведена діагностика фіскальної ефективності прибуткових податків. Також визначені перспективи вдосконалення вітчизняної системи прибуткового оподаткування.

Характеристика суб'єкту дослідження. Дослідження проведено на основі даних Головного управління Державної податкової служби у Тернопільській області (далі – ГУ ДПС).

ГУ ДПС є територіальним органом Державної податкової служби України (далі – ДПС), який підпорядковується ДПС, є органом доходів і зборів, що забезпечує реалізацію повноважень ДПС на території Тернопільської області. ГУ ДПС здійснює свої повноваження щодо забезпечення виконання показників наповнення бюджету, підвищення якості адміністрування податків безпосередньо та через підпорядковані йому державні податкові інспекції. ГУ ДПС у межах повноважень, на основі і на виконання доручень ДПС видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує і контролює їх виконання.

Огляд джерел, що використані в роботі. В роботі використані законодавчі та нормативні документи України, наукові розробки та навчальні посібники, періодична література, Інтернет-ресурси, а також матеріали, що відображають сутність та механізм прибуткового оподаткування і шляхи його вдосконалення.

В процесі дослідження особлива увага приділялася науковим розробкам таких авторів: В. Андрущенка, З. Варналія, Л. Демиденко, Ю. Іванова, В. Кміть, А. Крисоватого, І. Луніної, І. Лютого, В. Мельника, В. Опаріна, М. Романюка, Л. Сідельникової, М. Слатвінської, Т. Чижової, К. Швабія та інших.